

MONA Referensgruppsmöte 2021-11-16

Närvarande:

Kirk Scott, Lunds universitet
Erik Bihagen, Stockholms universitet
Martin Hällsten, Stockholms universitet
Karl Wennberg, Handelshögskolan i Stockholm
Oscar Erixson, Uppsala universitet
Helena Nilsson, Jönköpings universitet
Bo Nielsen, Göteborgs universitet
Torun Österberg, Göteborgs universitet
Susanna Bylin, Vetenskapsrådet
Susanne Dahllöf, MONA-supporten, SCB, ordförande
Olof Elfwering, MONA-supporten, SCB
Jonas Holm MONA-supporten, SCB, sekreterare
Jenny Lindberg, SCB

Frånvarande:

Sumithra Velupillai, Vetenskapsrådet

1. Inledning

Susanne hälsade alla välkomna. Mötet inleddes med en presentationsrunda.

2. På gång på SCB

Sedan den 1 september 2021 har SCB en ny organisation. MONA-supporten finns nu på Dataavdelningen\Registerenheten\ Sektionen för individregister (D\REG\IR).

På SCB talar man om en övergång till Statistikproduktion 4.0 – Man menar då statistik baserad på administrativa data, urvalsundersökningar och nya datakällor (som inte nödvändigtvis har ett innehåll och en struktur som är anpassad för statistikframställning) i kombination. Målet är att minska uppgiftslämnandet och använda det som redan finns i samhället.

På SCB pågår en granskningsutredning med avsikten att avveckla den manuella granskningen och minska återkontakten vid insamling. Minskad granskning ska ge utrymme och resurser för ökad användning av AI och maskininlärning. Det pågår en riskanalys av vad minskad granskning kan innebära för kvaliteten

av både statistiken och mikrodata. Mer information kommer nästa möte, när analysen är klar.

3. Enheten för uppdrag och extern service

På SCB finns en ny enhet på Avdelningen för social statistik och analys som heter Enheten för uppdrag och extern service, där Jenny är enhetschef. Jenny beskrev vilka sektioner som ingår på enheten samt att målet är att centralisera uppdragsverksamheten. Alla uppdrag kommer inte att utföras på enheten, men ansvaret ligger där.

Enheten ansvarar också för flertalet av de IT-verktyg som används i uppdragsverksamheten, men inte MONA där ansvaret ligger på Data-avdelningen.

4. Långsiktig målbild om MONA

Den juridiska översynen har resulterat i att MONA inte längre är SCB:s standardverktyg för leveranser av mikrodata. SCB kan endast kräva att MONA ska användas för förbehållskunder där en skade-/menprövning inte kan göras eller där brister vid en sådan prövning konstateras. Till andra erbjuds MONA som en tjänst.

MONA används mest för forskning inom sociologi och nationalekonomi, SCB vill fortsätta erbjuda MONA som en bra miljö för den typen av forskning. MONA passar också bra för statliga myndigheter där uppgifter används för statistikändamål, samt i statliga utredningar där SCB skulle kunna vara mer proaktiva med att erbjuda MONA som verktyg.

Utlämnat material i MONA tillhör mottagaren och SCB agerar personuppgiftsbiträde. Därför ska personuppgiftsbiträdesavtal (PuB-avtal) upprättas för samtliga projekt i MONA, för detta har SCB tagit fram ett standardavtal. PuB-avtal tecknas nu löpande för nya MONA-projekt och avtal har skickats till merparten av de organisationer som har projekt i MONA sedan tidigare. De som ännu inte fått utskick med avtal för äldre projekt Stockholms, Uppsala och Umeå universitet.

5. SOU 2021:65 – Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur

Utredningen [Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur](#) är ute på remiss. Susanna Bylin sammanfattade utredningens uppdrag och förslag. Utredningen har som uppdrag att lämna förslag om utveckling av organisation, styrning och finansiering för forskningsinfrastruktur på nationell nivå. Också förslag på hur ett system för nationell forskning kan utformas.

Utredningen föreslår att den politiska styrningen utvecklas – att de politiska partierna involveras. Finansieringen är svårt att kartlägga men är i huvudsak flexibel med utvecklingspotential. Viss infrastruktur är av särskilt nationellt intresse och en framtida myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse föreslås. Man föreslår också att digitala infrastrukturer – RUT, SND, NAD, SNIC, MONA och SUNET – samlas inom samma myndighet. Förslaget om att samla digitala infrastrukturer liknar till stora delar det förslag som VR och Sveriges universitets och högskoleförbund tog fram 2020. [Inriktningsförslag för organisering av svensk e-infrastruktur för forskning](#)

5.1. Hur kan VR:s arbete komma att påverkas på kort sikt?

Rådet för forskningens infrastruktur (RFI) bör utökas med representant från vård och näringsliv. VR ser över sammansättning av sina rådgivande grupper. Utredningen föreslår att regeringen ger Vinnova i uppdrag att ta fram en samlad plats där information om forskningsinfrastruktur kan tillgängliggöras.

5.2. Hur kan VR:s arbete komma att påverkas på lång sikt?

Den nya myndigheten för hantering av forskningsinfrastruktur påverkar VR:s roll. Vetenskapsrådets nuvarande regeringsuppdrag om att samordna det nationella arbetet med öppen tillgång till forskningsdata föreslås ingå i den nya myndighetens uppgifter. VR:s ansvar för forskningsinfrastruktur skulle kunna komma att minska betydligt.

Utredningen är nu [ute på remiss hos ett 80-tal instanser](#), däribland VR och SCB. SCB har inte tagit ställning än, men har möten gällande ställningstagande inom kort.

Frågor/reaktioner från referensgruppen:

Fråga: Kommer inte uppdraget att lämna ut data till MONA att bli svårare om det ligger på en annan myndighet?

Svar: Svårt att svara helt på, då det är på så lång sikt. Det finns en del juridiska utmaningar som måste lösas. Krävs väldigt nära samarbete för att leveranserna till nya myndigheten ska flyta på.

Fråga: Blir det ansvar för användaren själv som beställer och lägger in data som ska bearbetas?

Svar: Mer troligt att det blir så, att det skapas en plattform för att bearbeta och lagra, dit man laddar upp data själv efter att man fått det utlämnat.

Det uttrycktes en oro över skapande av ny myndighet. Oro över hur juridiken kommer kunna lösas samt den ökade politiska styrningen över forskningen.

6. Information från SCB om MONA

Joakim Bonilla har slutat och en tjänst i MONA-supporten är vakant. Mattias Wikström är under upplärning och kommer att kunna bistå supporten på deltid. Supporten föreslår minskade öppettider till 9–15 istället för 8–16.

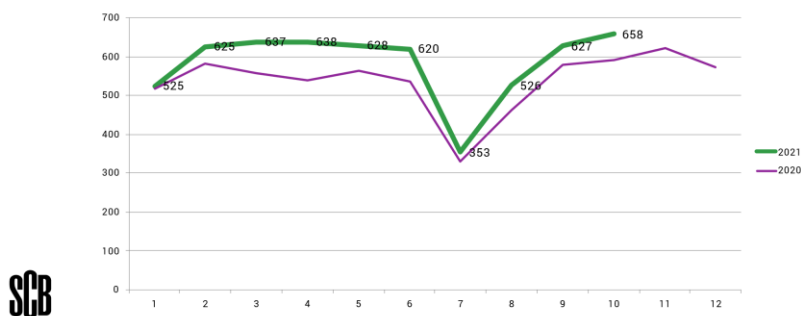
Referensgruppen undrar om man istället kan se över belastningen och ta beslut utifrån det vilka tider som telefonen ska vara öppen? Olika uppfattningar om när på dagen det är mest viktigt att kunna nå supporten på telefon. Frågan gällande om tjänsten någonsin kommer tillsättas kommer också upp. Förhoppningen är att den ska tillsättas, men i nuläget går det inte utifrån SCB:s ekonomi.

- Antalet batch-servrar har ökat från 3 till 4.
- TinnR och OxEdit utgår, Adobe ersätts av Edge.
- I augusti avslutades över 500 användarkonton som varit inaktiva i mer än 15 månader.
- Terminalservrarna kommer att uppgraderas från Windows server 2016 till 2019. Det ska inte vara några större skillnader för användare i 2019 jämfört med 2016. I samband med detta utökas antalet terminalservrar från 3 till 4.
- Arbetet med att samla in PuB-avtal fortgår. Några projekt har önskat lagring i 10 år. Hittills ingår kostnader för sådan långtidslagring i finansieringen från VR, beroende på hur omfattande sådan lagring blir kan det omprövas om finansieringen ska täcka sådana kostnader.
Referensgruppen efterfrågar större flexibilitet i hur material lagras och efterfrågade en diskussion för vad och hur material sparas. Susanne var positiv till att ha ett samarbete om att utveckla rutiner och rekommendationer om långtidslagring i MONA.

Ökad användning:

Susanne visade diagram över den ökande användningen av MONA. Antalet unika användare per månad har de senaste månaderna överstigit 600. Ca 1200 unika konton används under ett år.

Antal unika inloggade användare, per månad, 2020-2021

Aktiviteter 2022 – förslag

SCB har sammanställt en Roadmap för 2022–2024 och föreslår följande aktiviteter under 2022:

- Utredda förnyad plattform.
  - Ersätta nuvarande terminalserverlösning med VMware Horizon.
  - Ny säkerhetslösning för inloggning samt införa inloggning med BankId. Kommer innebära utskick med nya inloggningsuppgifter till samtliga användare.
  - Ökade resurser för maskininläring i det nya datacenter som kommer att finnas i SCB:s nya lokaler 2023.
- Införa rollen huvudanvändare/projektadministratör.
  - Utvalda användare i ett projekt får mer information om projektet och kan följa upp användare, åtkomst samt lagring.
- Slutföra utskick av utkast till PuB-avtal till universitet och andra med äldre projekt
- Anpassa och testa MONA-plattformen utifrån tillgänglighetskraven
- Genomföra en användarundersökning
- Ta fram en Web-utbildning för nya användare. Några sidor med information (ca 5 min) med några frågor på slutet. Enkla frågor om juridik och användarvillkoren.

Fråga från referensgruppen: Det finns många som jobbar med data från olika organisationer. Idag får de separata konton för åtkomsten. Frågan är om man kan komma till en lösning med att

komma åt data via samma konto istället för att ha separata konton?

Svar: Uppdelning handlar om att det som finns på användarens ytor hör till användarens organisation. Hör användaren till två olika organisationer så behöver ytorna vara skilda. Men MONA-supporten tog ändå med sig frågan då det handlar om ett behov av att kunna återanvända programkod i olika projekt.

Förslag från referensgruppen att skicka inloggningsuppgifter till folkbokföringsadressen istället för till arbetsplatsen då många fortsatt arbetar hemifrån.

Svar: MONA-supporten ser just nu över hur inloggningsuppgifterna ska skickas och hur adressuppgifter ska samlas in.

Fråga: Kan inloggningsuppgifter skickas digitalt till Min Myndighetspost?

Svar: MONA-supporten kommer att lyfta frågan till SCB:s säkerhetsavdelning. Men för att det ska vara möjligt att använda Min Myndighetspost krävs insamling av personnummer för användarna. Eftersom min myndighetspost använder BankID skulle det kunna bli problem eftersom BankID inte får användas för att förmedla nya inloggningsuppgifter som kan ersätta BankID.

Livscykelhantering av användarkonton och medlemskap i projekt

MONA-supporten utarbetar nu rutiner och automatiska regler för att låsa respektive avsluta användarkonton som inte används.

Eventuellt material som sparats på användarens yta raderas/gallras endast efter godkännande från användaren eller projektansvarig.

MONA-supporten presenterade följande förslag:

- Ett användarkonto låses automatiskt 30 dagar efter skapandet om användaren inte godkänt användarvillkoren.
- Ett användarkonto låses automatiskt efter 12 månaders inaktivitet.
- Ett användarkonto avslutas 90 dagar efter låsning p.g.a. ej godkända användarvillkor.
- Ett användarkonto avslutas 180 dagar efter låsning p.g.a. inaktivitet.

På mötet framkom önskemål från referensgruppen att det skickas påminnelse inför låsning samt en tydligare varning eller fråga någon vecka innan konto avslutas. Det behöver säkerställas att

nya inloggningsuppgifter skickas till rätt adress så användare kan komma igång snabbt, samt att inget material raderas. MONA-supporten raderar ingenting automatiskt eller på eget initiativ, radering/gallring genomförs endast på uppdrag av ansvarig för materialet.

MONA-supporten föreslog också att en användares åtkomst till projekt ska godkännas av en projektadministratör för att ingen ska råka förväxla en användare eller projekt och ge felaktig åtkomst. Även om MONA-supporten inför rollen projektadministratör kommer kanske inte alla projekt att vilja ta på sig den rollen. För nyare projekt är det ett krav att PuB-avtal finns på plats innan en användare får åtkomst till projekt. Detta kommer att gälla samtliga projekt, men alla har inte ännu fått information eller möjligheten att teckna PuB-avtal.

7. Synpunkter från referensgruppen. Laget runt

- Erik Bihagen: MAC-användare kan inte använda vissa tecken i MAC när man är inne i MONA. Exempelvis vertikal linje ”|” som används i Stata. MONA-supporten undersöker och kontaktar användaren. Alternativ lösning från Kirk: skapa en fil med alla tecken och kör copy-paste.
- Martin Hällsten är oroad över de stora förändringar som en flytt av MONA till ny myndighet skulle innebära. Viktigt att miljön hålls stabil.
- Karl Wennberg: Vissa verktyg tillåts inte för Baysiansk analys då det kräver kompilering av egen programmeringskod.
  - Det finns ett gammalt principbeslut att inte tillåta kompilering av kod i MONA, men i nuläget handlar det nog mer om att användarbasen är liten. Om behovet är litet inför vi inga nya programvaror, men om behovet är stort så ser vi klart över det.
- Bo Nielsen: Word och Excel går inte att ladda upp.
  - Det är en säkerhetsfråga att det inte går att ladda upp Microsoft Office-dokument via MyFiles, då det, utan användarens kännedom, kan dölja sig kod som kan påverka säkerheten i MONA.
  - Både projektledare och projektadministratör kan vara roller för att godkänna nya användare?
    - Det är tanken att flera ska kunna ha administratörsrollen. Rollerna behöver ju då synliggöras för andra i projektet.

8. Övriga frågor

Inga övriga frågor

Nästa möte

Nästa möte till våren. Susanne skickar kallelse.

Susanne tackade alla för deras medverkan.